

4 okt. 2018, Voedselkaravaan Nijmegen, Workshop Agroforestry

18 deelnemers

Inleiding door **Louis Dolmans**, Doornik Natuurakkers in Lent (nu noordelijk deel van Nijmegen)

Moderatie en verslag: Hanny van Geel (Voedsel Anders en Toekomstboeren)

De natuur wil altijd bos maken, als je niks doet ontstaat er vanzelf een bos.

Landbouw en landschap is in één leven veranderd. Boeren moesten mee, of stoppen. Er zijn geen boerderijen meer in de dorpen. Heggen en bomen verdwenen. Boeren moesten grootschalig worden, ondernemers, monoculturen, terwijl boeren in wezen kleinschalig zijn en veelzijdig, holistisch.

Als zij-instromer is Louis begonnen en heeft nu een 110 ha bos, weiland, natuur, (oude) graanrassen, water, hoogstamfruit, alles grotendeels in beheer. Zijn motto is: Doe iets met bomen, multifunctioneel, permacultuur, gewoon proberen, doen. Voeg iets toe. Profit betekent voor hem: verdeelde weelde.

Bijvoorbeeld: koeien willen graag tussen bomen lopen, koeien eten struiken, bladeren kruiden, maak er een plus van, dat is toevoegen.

Denk in ecosysteem. We weten nog heel veel niet. Louis heeft inspiratie gevonden in het boek over vogels: Van stakkers van de akkers naar helden van de velden, van Olivier Dochy en Maarten Rens. Doen en denken van akker naar bos en van bos naar akker. Er gaat er geen tak van het terrein, alles heeft een functie en waarde in het systeem.

Bomen hebben ook een spirituele en sociale functie van oudsher. Dat sluit aan bij het gevoel en de beleving van mensen. We hebben dat gevoel weggedrukt, maar het zit in ieder mens. We hebben als mens een groot probleem als we niet veranderen.

Hij heeft heel veel geleerd van anderen. *'Als je iets niet weet, kijk of er een club van is en sluit je aan. Ik had vragen over notenbomen en daar is een club van. Ook doen we binnen Demeter collegiale toetsing, leren en praten met anderen. Er is zoveel kennis. Ik ontvang ook studenten en geef excursies. Uit 21 landen heb ik studenten gehad en ook ik leer daar weer van, zoals bijvoorbeeld zelfpluk van frambozen.'*

Vraag en antwoord:

- Welk dier past in bos?: Geit, schaap, paard, koeien. Voederbomen zijn iep en wilg, er zijn voederstruiken voor het dier. Wat heeft het dier nodig? Wat wil ik zelf? En daar evenwicht in vinden. Voorbeeld van Louis: eik, aardpeer, tarwe, varken.

Conclusies en aanbevelingen:

- Probleem: Hokjes-denken in landbouw of natuur en fauna blokkeert deze ontwikkelingen. Het is een probleem om in aanmerking te komen voor subsidies. Dan heb je snel ruzie met specialisten, want de geldstromen zijn daar op afgestemd. Er wordt gedacht in subsidies voor flora óf fauna en natuur, óf subsidies voor landbouw. Meer integraal denken is nodig.
- Je kan ook *niet* je energie stoppen in het probleem en het gewoon gaan doen ongeacht subsidies. Je kan regels zien als richtlijnen.
- Denken in vrouwelijke energie: wat kan er wel, proces-denken. Ook wat is de waarde: niet alleen verdienen, ook om ons te voeden, bij te dragen. Natuurlijk zijn er praktische problemen. Uitgangspunt is: waar sta ik voor? Geduld, praten en doen brengen je verder.
- Denken in *'wat kan ik toevoegen'*? Iedereen kan zij-instromer worden. Iedereen! Trek je niks aan van het systeem, want dat is agressief. Wij kunnen allemaal wat doen en dat creëert balans, rust, verbinding. Ga eens vogels tellen ;-).
- T.a.v. van voedselvisie minister: geen doemscenario's vertellen. Klimaatverandering gebeurt en onzichtbaar gebeurt ook de vernieuwing. Die kunnen we veel meer zichtbaar maken. We kunnen verhalen vertellen over hoe het ook kan, hoe het al gebeurt. Benut de goede energie. Vanuit die goede energie kunnen we netwerken opzetten, werken aan een voedselraad in Nijmegen en gemeenten en provincie adviseren over voedseltransitie en landschap.